

Gemensamma överförmyndarnämnden för
Värnamo, Vaggeryd, Gislaved och Gnosjö
kommuner

overformyndarnamndenggvv@varnamo.se

Inspektion enligt 20 § förmynderskapsförordningen (1995:379) av gemensamma överförmyndarnämnden för Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner

Länsstyrelsen Östergötland företog den 18 maj 2026 inspektion av överförmyndarnämnden för Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamos kommuner (nämnden). Inspektionen genomfördes genom att ett digitalt inspektionsmöte hölls via Teams. Närvarande vid mötet var enhetschef Elma Travancic, ordförande för nämnden Liisa Svenningsson och överförmyndarhandläggare Erica Johansson. Från Länsstyrelsen deltog länsjuristerna Elin Hellberg och Emma Causevic.

Underlag för inspektionen var den verksamhetsredogörelse som sänds in till Länsstyrelsen, protokoll från föregående inspektion, samt den stickprovsgranskning som genomförts i anslutning till inspektionsmötet.

Utöver de uppgifter som framgår av verksamhetsredogörelsen (se bilaga 1) behandlades nedanstående frågor särskilt.

Information om JO-beslut

Vid inspektionsbesöket informerade Länsstyrelsen om fyra JO-beslut (se bilaga 2).

Redogörelse för verksamheten

Personalstyrka och organisation

Under inspektionsmötet uppgavs att personalstyrkan förstärkts med en handläggartjänst från och med den 10 mars 2026. Verksamheten bedöms dock fortfarande vara i behov av ett administrativt stöd. I

dagsläget finns en jämnare ärendefördelning per handläggare vilket utgör något mer utrymme för hantering av administrativa uppgifter. Administrativa arbetsmoment som exempelvis utskick av handlingar i avslutade akter är svårt att hinna med då uppgifter kopplat till tillsyn och granskning är högre prioriterat. Verksamheten har tagit kontakt med arkivenheten på avdelningen och kommer få låna en resurs. Resursen kommer vara behjälplig med vissa administrativa arbetsuppgifter.

Byte av verksamhetssystem

Under inspektionsmötet uppgavs att verksamhetssystemet Wärna Go implementerats och att systembytet har fungerat väl. I samband med bytet har verksamheten fått tillgång till flera funktioner som tidigare saknades. Nämnden har även bedrivit ett förberedande arbete där mallar och konverteringar har setts över. Verksamheten har därutöver erhållit stöd från systemleverantören i vissa IT-relaterade frågor, vilket delvis har underlättat processen. Det uppgavs slutligen att vissa funktioner från det tidigare verksamhetssystemet saknas i det nya systemet, men att bytet sammantaget har upplevts som positivt.

Makulering av arvodesbeslut

Avseende ändring av beslut anges i verksamhetsredogörelsen att när det gäller ett felaktigt arvodesbeslut makuleras det första beslutet i systemet för att frambringa tydlighet. Under inspektionsmötet uppgavs att makulering exempelvis kan handla om arvodesbeslut där handläggaren missat att få med en bilersättning. En sådan makulering kopplas alltid till en tjänsteanteckning som förklarar orsaken och bakgrunden till ändringen.

Länsstyrelsen konstaterar att ett beslut om arvode som upprättats av överförmyndaren utgör en allmän handling, enligt 2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen (1949:105). Länsstyrelsen informerar om att funktionen att makulera en handling ska användas för att ta bort en handling som exempelvis har registrerats felaktigt eller registrerats dubbelt. Det saknas således skäl att makulera en handling som upprättats på ett korrekt sätt.

Under inspektionsmötet förtydligades att makulering av arvodesbeslut endast görs i de fall då arvodesbeslutet ännu inte expedierats. Om arvodesbeslutet hunnit skickas ut till ställföreträdare och huvudman görs i stället ett tilläggsbeslut.

Införande av förvaltarenheten

Sedan den 1 januari 2026 finns en etablerad förvaltarenhet inom kommunen. Samtliga uppdrag som tidigare hanterades av privata företag har, mot denna bakgrund, överförts till förvaltarenheten. Förvaltarenheten består i dagsläget av två heltidsanställda medarbetare, varav den ena är en tidigare erfaren och professionell ställföreträdare som har kunnat behålla samtliga befintliga uppdrag.

Vid inspektionsmötet uppgavs att införandet av förvaltarenheten har inneburit att huvudmännen fått lokala ställföreträdare, vilket många tidigare uttryckt önskemål om. Ställföreträdarna på förvaltarenheten har etablerat ett väl fungerande arbetssätt och besitter god kunskap om varandras uppdrag. Nämnden följer upp samverkansavtalet två gånger per år, och den första avstämningen planeras att genomföras i juni 2026. Inför denna avstämning har ställföreträdarna fått i uppdrag att identifiera ärenden som kan avslutas inom förvaltarenheten och återföras till ideella ställföreträdare. Slutligen uppgavs att nämnden äskat medel för ytterligare en tjänst inom förvaltarenheten inför de planerade förändringarna i lagstiftningen på överförmyndarområdet.

Stickprovsgranskning

Länsstyrelsen har genomfört granskning av 20 akter (1127, 1283, 1483, 1515, 1872, 2000, 2073, 2084, 2096, 2122, 2681, 3413, 3512, 3523, 3545, 3557, 3823, 4084, 4160, 4571). Granskningen har i huvudsak avsett de två senaste åren.

Enligt den nationella tillsynsinriktningen för år 2025–2026 ska Länsstyrelsen kontrollera nämndens granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar. Vidare ska Länsstyrelsen särskilt kontrollera nämndens handläggning vid byte av ställföreträdare. Länsstyrelsen ska också särskilt kontrollera nämndens handläggning av inkomna klagomål mot ställföreträdare. Slutligen ska Länsstyrelsen särskilt granska hur nämnden följer upp uttagsmedgivanden från omyndigas bankkonton.

Granskningen ger Länsstyrelsen anledning till följande generella synpunkter samt ytterligare påpekanden avseende nedan angivna akter.

Handläggningstid vid granskning av årsräkningar

I akterna 4084, 3512, 2084, 3823 och 2096 har granskningen av årsräkningarna avseende år 2024 överstigit sju månader.

Under inspektionsmötet uppgavs att de flesta årsräkningar som drar ut på tiden i huvudregel beror på att de är ofullständiga och behöver kompletteras. Vissa ställföreträdare inkommer inte med begärda underlag vilket, i vissa fall, också påverkar den sammanlagda handläggningstiden.

Länsstyrelsen informerar att Justitieombudsmannen, JO, har anfört i huvudsak följande avseende handläggningstider. Överförmyndares och överförmyndarnämnders kontroll av årsräkningar är en garanti för att huvudmannens tillgångar används på ett sätt som är till dennes fördel. Det är därför viktigt att årsräkningar granskas inom rimlig tid. Handläggningen har ansetts för långsam när komplettering skickats ut nästan fem månader efter att årsräkningen getts in och när den sammanlagda tiden för granskning har uppgått till sju månader (JO:s beslut den 3 juli 2009, dnr 5172-2008, se även JO:s ämbetsberättelse 2012/13 s. 452 ff. och JO:s beslut den 31 augusti 2016, dnr 6098-2015).

Med anledning av den långa handläggningstiden gällande granskning av årsräkningar riktar Länsstyrelsen kritik mot nämnden.

Granskning av årsräkningar

Av akterna 3523, 1483, 4571, 3413, framgår att korrigeringar vidtagits i samband med granskning årsräkningarna för år 2025. Av akterna 3557, 1127 och 2122 framgår att korrigeringar vidtagits i samband med granskning av årsräkningar för år 2024. Av akt 2073 framgår att korrigering vidtagits i samband med granskning av årsräkningen för år 2023. Vid Länsstyrelsens granskning av akterna framkom att det saknades notering om vad som korrigerats på årsräkningarna. Inte heller rutan "*granskad med korrigering*" var markerad i ovannämnda räkenskapshandlingar.

Vid inspektionsmötet uppgavs att om justeringar görs i årsräkningen i samband med granskningen så har nämnden som rutin att göra en notering om detta på räkenskapshandlingen. Det uppgavs vidare att det är en miss att det inte har gjorts vid granskningen av de ovan angivna årsräkningarna.

Länsstyrelsen informerar om att JO har uttalat att det är önskvärt att det av årsräkningen framgår vad det är som har korrigerats (se

JO:s protokoll den 24 april 2008, dnr 1202-2008). På så sätt är det tydligt för den som läser i årsräkningen vad som korrigerats och varför korrigering vidtagits.

Vid granskning av akt 1127 framgår även att årsräkningen avseende år 2025 är granskad utan anmärkning. På årsräkningen framgår dock inte vem som granskat den. I en skriftlig återkoppling från nämnden uppgavs att detta är en miss.

Av akt 2681 framgår att årsräkningen för 2023 granskades den 25 juli 2024, men det saknas uppgift om handlingen är granskad med eller utan anmärkning då inget av alternativen är ifyllt. Även detta uppgavs vara en miss.

Länsstyrelsen påminner om att det av 16 kap. 4 § föräldrabalken framgår att nämnden ska göra anteckning om verkställd granskning på bland annat årsräkningar.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att nämnden inte kan undgå kritik för den bristande granskningen av de ovanstående årsräkningarna.

Inhämtande av yttrande från anhöriga vid byte av ställföreträdare

I akterna 1483 och 1872 framgår inte om den enskilde har make, sambo eller barn och inte heller om nämnden berett dem tillfälle att yttra sig, enligt 11 kap. 16 § andra och tredje styckena föräldrabalken, eller om nämnden bedömt att yttrande inte behöver inhämtas inför beslut om byte av ställföreträdare.

Vid inspektionsmötet uppgavs att nämnden har som rutin att notera om inhämtande av yttrande från anhöriga bedöms som obehövlig. Att bedömningen inte framgår i de nu aktuella akterna uppgavs vara en miss.

Länsstyrelsen informerar om att det av 11 kap 16 § första stycket föräldrabalken framgår att överförmyndare och överförmyndarnämnder i ärenden om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt 16 år ska ge denna person tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Enligt 11 kap. 16 § tredje stycket föräldrabalken gäller även andra stycket samma paragraf i ärenden hos överförmyndaren om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare. Inför byten av

ställföreträdare ska således yttranden från den enskildes make eller sambo, barn, framtidsfullmaktshavare och vårdinrättning inhämtas om det inte är obehövligt. Mot bakgrund härav är det lämpligt om det av beslut om förordnande, eller av tjänsteanteckning, framgår huruvida anhöriga inte finns eller om nämnden gjort bedömningen att yttrande från en eller flera som omfattas av den berörda kretsen är obehövligt.

Handläggningstid vid byte av ställföreträdare

I akt 4571 inkom begäran om entledigande från ställföreträdaren den 21 januari 2025. Beslut om byte av ställföreträdaren fattades den 26 september 2025.

I akt 1872 inkom begäran om entledigande från ställföreträdaren den 27 september 2023. Beslut om byte av ställföreträdaren fattades den 14 oktober 2024.

Under inspektionsmötet uppgavs att den långa handläggningstiden kan hänföras till bristen på ställföreträdare. Det uppgavs vidare att nämnden, utöver att ha tillfrågat enskilda ställföreträdare, även lagt ut uppdragen i de massutskick som görs till ställföreträdarna i kommunerna innehållande beskrivningar av lediga uppdrag.

I en skriftlig återkoppling från nämnden anges följande avseende handläggningen i akt 1872. En begäran om entledigande inkom från ställföreträdaren den 28 september 2023. Därefter inkom, den 31 maj 2024, en påminnelse från ställföreträdaren avseende den tidigare ingivna begäran om entledigande. I samband med detta noterades att den första begäran om entledigande inte hanterats samt att gällande arbetsrutin inte hade följts. Rekrytering av ny ställföreträdare påbörjades därför först den 31 maj 2024.

Den 3 juni 2024 inkom ytterligare en skrivelse från ställföreträdaren, vari denne begärde att bli entledigad i enlighet med 11 kap. 19 a § föräldrabalken. Med anledning av detta initierades ett ärende hos tingsrätten.

I nämndens återkoppling som inkommit till Länsstyrelsen efter inspektionsmötet konstateras även att hanteringen av begäran om entledigande har varit bristfällig i den aktuella akten.

Länsstyrelsen informerar om att JO i tidigare beslut riktat kritik för bristfällig och långsam handläggning av ärenden om entledigande av god man eller förvaltare. I JO:s beslut den 30 maj 2016, dnr 5071–

2015, den 13 september 2016, dnr 539-2016, och den 3 maj 2017, dnr 351-2017 ansåg JO att en handläggningstid om åtta månader och längre var oacceptabel. JO framför, i beslut med dnr 5071-2015, att det av 11 kap. 19 § andra stycket föräldrabalken framgår att en god man eller förvaltare visserligen är skyldig att kvarstå till dess att en ny god man eller förvaltare har utsetts om godmanskapet eller förvaltarskapet ska fortsätta. Denna skyldighet kan dock, enligt JO, inte gälla under hur lång tid som helst.

Länsstyrelsen konstaterar att det är en brist att handläggningstiden överstigit åtta månader vid byte av ställföreträdare i ovanstående akter och att nämnden inte kan undgå kritik för denna brist.

Omprövning av förvaltarskap

I akt 1127 framgår att en anmodan om omprövning av förvaltarskapet skickades ut i september 2025. Förvaltarens yttrande bedömdes som otillräckligt och den 3 oktober 2025 begärdes en komplettering från ställföreträdaren avseende omprövningen. Den 10 oktober 2025 inkom förvaltaren med ett nytt yttrande där huvudmannens behov specificerades närmare. Den 17 oktober 2025 begärdes även ett läkarintyg som underlag för omprövningen. En påminnelse skickades till vårdens den 17 november 2025. Läkarintyget inkom den 16 januari 2026 och den 19 januari 2026 bedömde nämnden att förvaltarskapet skulle kvarstå i oförändrad form.

Under inspektionsmötet uppgavs att nämnden bedömde läkarintyg som nödvändigt underlag inför omprövningen i den aktuella akten men att läkarintyg generellt är svåra att få in.

Av akt 1872 framgår att omprövning av förvaltarskapet inte genomfördes under år 2024. Enligt dagboksbladet har anmodan om omprövning av förvaltarskap skickats ut till ställföreträdaren den 6 september 2024. Därefter har handläggning avseende omprövningen avstannat.

I kompletterande återkoppling har nämnden angett att verksamheten hade problem med bevakningsfunktionen under hösten 2024 vilket resulterat i att omprövningen i ovanstående akt missats.

Länsstyrelsen konstaterar att ett förvaltarskap innebär en betydande inskränkning av huvudmannens handlingsförmåga. Det är därför av stor vikt att nämnden årligen omprövar förvaltarskap för att bedöma om de ska kvarstå, jämkas eller upphöra. Länsstyrelsen

påminner om vikten av en aktiv handläggning när en komplettering begärs in som underlag för omprövningen, så att denna kan fastställas under innevarande år. Med anledning av att nämnden inte genomfört omprövning av förvaltare under år 2024 i akt 1872 riktar Länsstyrelsen kritik mot nämnden.

Akt 3545 - godmanskap 11 kap. 4 § föräldrabalken

Av körjournalen som inkommit från god man och som bifogats inkommen redogörelse, avseende kalenderår 2024, framgår att god man även har begärt arvode för bilersättning. Enligt körjournalerna var ändamålet, för några av resorna, utflykt, hämta ut glasögon, kolla på cykel och titta på show. Av arvodesbeslut i akten framgår att god man har beviljats arvode för de sträckor som framgår av körjournalerna.

Vid inspektionsmötet uppgavs att nämndens rutin är att inte bevilja arvode utöver vad som ingår i förordnandet och att nämnden, generellt, är strikta i bedömningen om vad som ska ingå i arvodet. I en skriftlig återkoppling från nämnden uppgavs vidare att ersättning för utgifter som inte ingår i förordnandet har godkänts och att detta är en felaktig hantering.

Länsstyrelsen konstaterar, mot bakgrund av vad som framkommit vid granskningen, att arvode betalats ut för åtgärder, utförda av ställföreträdaren, som inte omfattas av uppdraget. Länsstyrelsen erinrar därför om att gode män enligt 12 kap. 16 § föräldrabalken har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande kan till exempel vara utgifter för kortare resor, porto, telefon med mera, vilka varit hänförliga ställföreträdarens uppdrag. Det finns således inte stöd i lag för nämnden att ta beslut om arvode för annat än vad som ingår i uppdraget, eller ersättning för utgifter som inte varit påkallade för uppdragets fullgörande.

Akt 4160 - förmynderskap

I akten finns en tjänsteanteckning där det framgår att en felaktig korrigering i årsräkning för år 2023 resulterat i en uppkommen differens mellan den utgående balansen för år 2023 och den ingående balansen för år 2024.

Länsstyrelsen informerar om att det är lämpligt att sådan information som i detta fall gjorts i en tjänsteanteckning även noteras på räkenskapshandlingen.

I denna del hänvisas till vad Länsstyrelsen anfört under rubriken *Granskning av årsräkningar*, ovan.

Akt 2000 - förmynderskap

Av akten framgår att godmanskapet är avslutat och att den omyndige erhållit en utbetalning som understiger ett prisbasbelopp. Det finns inga andra konton eller tillgångar för överförmyndaren att utöva tillsyn över. Under inspektionsmötet uppgavs att akten borde ha avslutats i samband med entledigande av ställföreträdaren.

Av 16 kap. 11 § första stycken föräldrabalken framgår att när en omyndig på grund av arv eller testamente har fått pengar till ett värde som överstiger ett prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken eller med villkor om särskild överförmyndarkontroll, ska den som ombesörjer utbetalningen från dödsboet för den omyndiges räkning sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att medlen inte får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Av samma paragraf framgår vidare att vad som nu sagts även gäller försäkringsgivare vid utbetalning av försäkringsbelopp som den omyndige har rätt till.

Det framgår att beloppet som utbetalats till den omyndige understiger ett prisbasbelopp. Utifrån uppgifterna i ärendet är det Länsstyrelsens bedömning att akten bör avslutas. Detta särskilt med tanke på att det inte finns något för överförmyndaren att utöva tillsyn över och att godmanskapet upphört.

Sammanfattande synpunkter

Med anledning av bristande granskning av redovisningshandlingar i nio akter riktar Länsstyrelsen vid en sammantagen bedömning kritik mot nämnden.

Länsstyrelsen riktar kritik mot nämnden på grund av lång handläggningstid för granskning av räkenskapshandlingar i fem akter.

Länsstyrelsen riktar kritik mot nämnden för lång handläggningstid vid byte av ställföreträdare i akterna 4571 och 1872.

Med anledning av att nämnden inte genomfört omprövning av förvaltare under år 2024 i akt 1872 riktar Länsstyrelsen kritik mot nämnden.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsjurist Emma Causevic med länsjurist Elin Hellberg som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Verksamhetsredogörelse inkommen den 4 maj 2026.
2. Information om JO-beslut.

Kopia till

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunernas revisorer i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamos kommuner,
kommunen@gislaved.se, kommun@gnosjo.se,
kommunstyrelsen@vaggeryd.se, kontaktcenter@varnamo.se

JOkansli2@jo.se